

**Uitnodiging lezing: De Marrons in Suriname
De Saramakaanse wereld en taal**
Gast spreker: Vinije Haabo

Datum: Zaterdag 18 november 2017
Tijd: 13.00 uur - 16.00 uur (inloop 12.30 uur)
Plaats: Wijkcentrum Dukenburg, Meijhorst 70-39 Nijmegen
Bijdrage: € 2,- per persoon
Organisatie: Werkgroep Caribische en Aziatische Cultuur Nijmegen
Website: www.wcacn.nl

Programma

12.30 uur Inloop / Ontvangst
12.50 uur Welkomstwoord

13.00 uur - 14.00 uur: **Deel 1: De Saramakaanse wereld**

- De vlucht via Saramacca naar Saramaka
- De vloek van de slavennamen
- Leven, overleven en overleveren in een schriftloze samenleving
- Apinti, de bezield taal van het bos
- Modern onderwijs in een primitieve samenleving

14.00 uur - 14.30 uur: **Pauze:** (kleine versnapering en drank voor eigen rekening)

14.30 uur - 15.15 uur: **Deel 2: De Saramakaanse taal**

- Het Saramakaans als Moeder der Creooltalen
- Groot Woordenboek Saramakaans
- Etymologie en fonologie van de Surinaamse Creooltalen
- De Vanillespelling en de consequenties voor het Sranan en andere talen

15.15 uur - 16.00 uur: **Vragen / opmerkingen**

16.00 uur: **Sluiting**

16.00 uur - 16.30 uur **Informeel samen zijn**

Voor vragen over de werkgroep of de bijeenkomst kunt u terecht bij een van de volgende personen:

Ronney De Abreu (email: ronney@deabreu.nl; tel. 06.461.88.809)
Johan Dwarkasing (e-mail: johan_dwarkasing@hotmail.com; tel. 06.466.32.185)
Henk Moeniralam (e-mail: hmoenir@gmail.com; tel. 06.170.82.801)

U kunt ook onze website raadplegen: www.wcacn.nl

Wij hopen u op zaterdag 18 november a.s. te ontmoeten in het Wijkcentrum Dukenburg in Nijmegen.

**Met vriendelijke groet,
De werkgroep Caribische en Aziatische Cultuur Nijmegen**

De Werkgroep Caribische en Aziatische Cultuur Nijmegen is een initiatief van enkele personen uit Nijmegen e.o. De bijeenkomsten hebben een cultureel-educatief karakter en staan open voor een ieder die belangstelling heeft voor het culturele erfgoed van de Antillen, Suriname of het Caribisch gebied. De werkgroep ontvangt geen subsidie. Daarom vragen wij voor alle bijeenkomsten een kleine bijdrage per persoon. Deze bijdrage kan variëren, afhankelijk van de kosten die gemaakt worden. De bijdrage kunt u bij de ingang van de zaal in een doosje of kistje doen. Alles gebeurt op basis van vertrouwen. De werkgroep probeert de kosten voor deelname aan haar bijeenkomsten, ook in de toekomst, zo laag mogelijk te houden, opdat zo veel mogelijk belangstellenden naar de bijeenkomsten komen.

Informatie over de lezing en de spreker Vinije Haabo

De lezing

De Marron-gemeenschap in Suriname bestaat uit verschillende stammen. Door de geografische uitgestrektheid van Suriname en door het feit dat de groepen Marrons op verschillende momenten samen kwamen, is er nooit een grote stam ontstaan. Zo ontstonden er verschillende Marronstammen, ieder met een eigen cultuur, taal en geloofsvorm. Tijdens deze lezing wordt er naast wat algemene informatie over de Marrons, gericht aandacht besteed aan de Saramakaners (Saamaka). De WCACN zal nagaan of er in de toekomst ook aan een of meer van de andere stammen aandacht besteed kan worden in een lezing. In de bijlage bij deze uitnodiging is wat meer informatie opgenomen over de verschillende stammen.

De spreker

Vinije Haabo (1971) groeide op in een traditioneel Saramakaans dorp in het binnenland van Suriname. Hij behoort tot de Dombi-clan, een groep die zijn oorsprong heeft in de slavenplantages van Dominee Johannes Basseliers. Zij staan bekend om hun moed, wijsheid en kennis van het bos. Na hun ontworsteling aan de slavernij, zijn de Dombi's als groep bijeengebleven. Om hun traumatische geschiedenis vast te leggen en toekomstige generaties te waarschuwen voor de verschrikkingen van die tijd, besloten zij om voortaan de naam te dragen van hun vroegere meester.

Pikin Slee is het hoofddorp van de Dombi's, een van de grootste leefgemeenschappen in het binnenland. In de loop der eeuwen hebben de Saramakaners verschillende manieren ontwikkeld om verhalen te vertellen over het heden, verleden en de toekomst. Spiritualiteit speelt daarbij een grote rol. Zo communiceren zij via speciale ceremonieën met de goden van het bos, de rivier en het land. Met behulp van de apinti halen ze inspiratie uit de natuur om hun leven in te richten. Kinderen lopen traditioneel mee met de ouderen om kennis en levenservaringen op te doen.

Voor Vinije begonnen de veranderingen met de komst van de school. Het was de tijd waarin de dorpsoudsten genoodzaakt waren om toestemming te geven voor de bouw van een christelijke school die betere ontwikkelingskansen zou bieden aan de dorpskinderen.

Op tienjarige leeftijd behoorde Vinije tot de eerste generatie die naar school mocht gaan. Als onderdeel van een experiment werden de lessen uitsluitend in zijn moedertaal, het Saramakaans, verzorgd. Dit unieke project maakte in hem de liefde voor taal wakker. Hij raakte sindsdien in de ban van het geschreven woord. Na de lagere school verliet Vinije als zestienjarige zijn geboortedorp voor verdere studie in Paramaribo, waar hij in een internaat terechtkwam. Na zijn opleiding ging hij werken als journalist, met speciale interesse voor de ontwikkelingen in het binnenland. Zijn doel was steeds om buitenstaanders deelgenoot te maken van de rijkdom en cultuur van de Indianen en de Bosnegers. Hij speelde met de gedachte om een Saramakaans woordenboek te schrijven, maar kwam hiervoor de kennis te kort.

Dankzij een bevriende taalonderzoeker kreeg Vinije de kans om als uitwisselingsstudent kennis te maken met de beginselen van Afrikaanse taalkunde en creolistiek in Nederland. Onder begeleiding van zijn professoren aan de UvA en Universiteit Leiden ontwikkelde hij de basis van een nieuwe spelling, de vanillespelling, waarmee nog niet eerder beschreven klanken en eigenschappen van het Saramakaans konden worden beschreven. Hij is co-auteur van de taalgids *Surinaams voor reizigers en thuisblijvers* (Mets, 1999). Ook heeft hij een aantal vertalingen op zijn naam staan. In 2013 won hij de prijs van het *Dr. Silvia de Groot Fonds* voor zijn onderzoek naar de dialecten van het Saramakaans. Momenteel werkt hij aan de voltooiing van het Groot Woordenboek van de Saramakaanse taal.

Op 18 november 2017 zal Vinije Haabo aan de hand van zijn persoonlijk verhaal een inkijk geven in de Saramakaanse wereld en taal en de structuur van hun taal die in de literatuur wordt omschreven als de moeder der Creooltalen.

Informatie over opleiding en werkervaring Vinije Haabo (verkort):

1993 - 1996 :   **Agrarische Productie**, Universiteit Suriname

1996 - 2000 :   **Verslaggever Dagblad De Ware Tijd**, Paramaribo, Suriname

1999 - 2001 :   **Afrikaanse Taalkunde**, Universiteit Leiden

2002 - 2008 :   **Internationale Ontwikkelingsstudies**, Wageningen Universiteit

2012 - heden :   **Zelfstandig Taalanalist**, Nederlands Forensisch Instituut

Naast vertaler van enkele boeken en een filmscript is Vinije voorzitter van Vriendenkring Saamaka Museum (NL)

Bijlage: Marrons in Suriname

In de periode 1650 - 1830 werden door voornamelijk Nederlandse slavenhandelaars rond een kwart miljoen slaven onder dwang van Afrika naar Suriname getransporteerd om daar op de plantages onder onmenselijke omstandigheden te werken.

De slaven in Suriname probeerden dan ook te vluchten om aan het ongewenste en vaak wrede slavenbestaan te ontsnappen. Hoewel de straffen zeer zwaar waren als de gevluchte slaven gepakt werden, probeerden groepen slaven steeds opnieuw aan hun verschrikkingen te ontsnappen. Het vluchten lukte vaak, omdat vrijwel alle Surinaamse plantages aan rivieren lagen, met als achterland moerassen en oerwouden, die in de regentijd nauwelijks toegankelijk waren. Voor de plantage-eigenaren en hun huursoldaten waren deze gebieden moeilijk begaanbaar. Voor de slaven lag het echter anders, want de mannen moesten voor hun meesters in de bossen gaan jagen en -zowel mannen als vrouwen- in de moerassen gaan vissen. Sommigen beschikten over kleine korjalen om dat te doen. Op den duur leerden ze daardoor het gebied goed kennen en omdat hun meesters zelden of nooit meegingen, kenden deze de gebieden niet. Jaarlijks vluchtten ongeveer 250 slaven.

De grote meerderheid van de vluchtelingen was man. Twee derde keerde wel na verloop van tijd naar de plantages terug, omdat ze de harde ontberingen in het oerwoud en het opgejaagd leven uiteindelijk niet konden doorstaan, maar uiteindelijk bleven elk jaar ongeveer tachtig Marrons in de oerwouden achter. Deze gingen in de bossen, achter de moerassen, in dorpen bij elkaar wonen en trokken steeds verder het oerwoud in; ver weg van hun vroegere onderdrukkers. Vaak leverden ze ook strijd en waren ze vanuit hun schuilplaatsen niet te verslaan. Daarom sloot het centraal gezag uiteindelijk in de tweede helft van de 18de eeuw met hen overeenkomsten en werden ze uiteindelijk vrij verklaard.

De basis van alle Surinaamse Marrongroepen werd de lo (clan). Rond de eerste helft van de 18de eeuw ontstonden uit de groepen vluchtelingen (lowéman) de Marronstammen die we nu in Suriname kennen. In alfabetische volgorde zijn dat de:

- **Aluku (Boni-Marrons)** wonen in het moerasgebied ten oosten van de Cottica;
- **Kwinti**, wonen aan de Coppenerivier;
- **Matawai**, wonen ten noorden van Kwakugron aan de Saramaccarivier, scheiden zich onder de kapiteins in 1762 af van de Saramakaners;
- **Ndyuka (Aukaners)**, wonen ten oosten van de Commewijne;
- **Paramakaners (Pamaka)**, wonen vooral in district Marowijne en Sipaliwini;
- **Saramakaners (Saamaka)**, wonen aan de midden- en bovenloop van de Surinamerivier.

De stammen zijn ook onderverdeeld in verschillende lo's met een eigen organisatievorm. Ze hebben alle een grote invloed gehad op de ontwikkeling van Suriname.

